Izák

Původ materiálu
Jaroslav Coufal, David Nečil
Pořadí v lekci
2

Kdo se dnes přidává k zástupu: Izák

Téma: Pokora

Vyprávíme podle: Genesis 26, 15-31

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše znalé

Co víte o Abrahamovi? (var. Říká vám něco jméno Izák?)

Co už o něm víte? Co důležitého byste sdělili těm, kdo o něm neví nic nebo jen málo?

- *děti by mohly znát ty nejznámější příběhy o Abrahamově (ne)obětování Izáka, o Eliezerově cestě za nevěstou pro Izáka, o kopání studní; některé snad mohou vědět, že Izák byl otcem Ezaua a Jákoba a potažmo i o tom, jak Jákob podvedl bratra i svého otce, aby získal požehnání.*
- mezi Abrahamem a Jákobem je Izák kontrastně nevýrazná osoba – ale pozor, i nevýrazní plní v příbězích Božího lidu důležitou úlohu – prostředníků v čase, těch, kdo přijímají odpovědně požehnání a s pokornou vírou je předávají dál.

b) Pro střední a starší školní věk; pro znalé

- Máte jako životní vzor někoho, kdo už nežije? V čem je vám vzorem? Proč si vlastně připomínáme významné osobnosti? Abychom je oslavovali? Nebo nám může porozumění jejich zápasům pomoci v našem vlastním životním orientování?
- Můžeme být za něco vděčni svým prarodičům a těm, kteří již dávno zemřeli? Nebo jste vděčni jen těm, kdo vás něčím obdarují, třeba k narozeninám?

c) Pro všechny věkové skupiny; příběhu spíše neznalé

- Kdy vás naposledy někdo naštval? Nějakou vyloženou křivdou, nespravedlností, lží? Co jste potom udělali? Někdy chce člověk křivdu vrátit – aspoň si ulevit nadávkou, dát facku.

Někdy to nejde, pak se užíráme, pořád na to myslíme se zaťatými zuby. Někdy se v takové chvíli nerozhodujeme podle toho, co bude nejlepší pro nás, naopak je nám jasné, že reagovat uraženě, oplatit ránu ranou by znamenalo velkou chybu, že by se tím pokazilo něco daleko důležitějšího, že jde o víc, než o jednu facku. Přesně v tomto duchu reaguje Izák při kopání studní.

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

– nemá-li víra odumřít, musí se pustit do **kopání studní** – v přeneseném smyslu slova je to návrat ke zdroji občerstvení a posílení víry. Někdy k tomu člověka musí někdo rozhýbat, dát mu první štulec. U Izáka to před nedávnem udělal Abímelek (v 9nn). Izák se od té chvíle dává do pohybu a znova a znova musí kopat studně. Znovu – hloubení zasypaných studní je především návrat k otcovské víře. Že jde o víru, je naznačeno kultickou jednotou oltáře a studnice (v 25). Souvislost s otcovskou vírou vyjadřuje i stejné pojmenování obnovených studnic a konec konců i to, že se mluví o obnovení studní „naplněných prachem“ – když Abraham zemřel, měl prach nasypaný do jeho studní (jako symbol zmaru a smrti) vyjádřit, že i Abrahamova víra je odteď mrtvá. Ale tato víra není jen reflexí minulosti – je živá. Je živá i tím, že postupuje vpřed. Je jí dáno nalézt nová vyjádření Boží milosti – nové studnice. Izák tedy nezůstává věrným tradic (byť nosných), ale jde dál tím směrem, který mu tyto tradice ukázaly. Což není cesta bez překážek.

– **spor o studny** – v Palestině na rozdíl od nás studna nefungovala jako zdroj pramenité vody, ale jako nádrž na vodu dešťovou. Studny (vlastně cisterny) nemusely mít vodu po celý rok – proto se musely kopat nové a cestovat za vodou.

– **velikost požehnaného** (26,13.16) – ač Izák vede v cizí zemi nejistou existenci hosta, stal se velkým a ještě větším – až byl on, host, mezi domácími „největším“. Izák je požehnaným, jehož setba nese stonásobný užitek (cf Mk 4,8 a par). Velikost a kvalita jeho „požehnanosti“ se však neměří výnosy polí ani produktivitou stád, ale schopností ustát hrozící konflikt. V čem je skutečně Izák požehnaný, vysvítá až v závěru příběhu – po vykopání třetí studně (Rechobot) – kdy ho Bůh Abrahamův ujistí svou žehnající blízkostí (jako by mu v té chvíli říkal – teď z tebe mám radost, Izáku, pochopil jsi, proč jsem povolal tvého otce, jdeš tímhle světem jako požehnaný) a kdy za ním přijdou jeho protivníci s užaslým zjištěním – „s tebou je Bůh!“

– **neboj se, jsem s tebou** (v 24) – Izák se nehřeje na výsluní svých vlastních vítězství, dosažených v boji s nepřátelstvím i přátelstvím Gerarských, neprožívá zadostiučinění pro svou morální výši. Asi by ani nesouhlasil s našimi úvahami, které oceňují hlavně jeho pokoru,

ústupnost a toleranci – ale těší se z jistoty, že mu žehná Bůh jeho otce Abrahama.

– Tím, jak studny pojmenovává, vyjadřuje Izák, jak rozumí celému zápasu, k čemu míří: **Esek** – Studnice sváru, **Sitná** – Studnice odporu (voda, která vzbudila odpor), **Rechobót**

– Prostorná (teď už je dost místa a vody pro všechny), **Šeba** – Studně smluvní přísahy. Izák tedy pouze trpně neustupuje, ale vytrvale pracuje o to, aby se zaslíbená země stala natrvalo (smlouva!) místem, kde je dostatek „životního prostoru" pro něj i jeho odpůrce. (Srv. Ex 3,8 – země zaslíbená je „země dobrá a prostorná".) K tomuto jeho zápasu se přiznává Bůh Abrahamův (v. 24) a obnovuje mu abrahamovské zaslíbení. A tento jeho zápas nakonec přesvědčí i jeho odpůrce, kteří k němu přijdou se slovy údivu: „Shledali jsme, že je s tebou Hospodin" – a uzavírají s ním smlouvu.

3. FORMULACE TÉMATU

Příběh Izáka není líčen jako příběh hrdiny. Nebyl podroben zkoušce jako Abraham, jeho otec. Ani nezápasil jako Jákob, jeho syn. Žádné velké zvraty. Přesto že nehraje hlavní roli v příbězích Božího lidu, tentokrát vystupuje do popředí: je aktivní tím, že pamatuje (uchovává) víru svého otce, aby ji předal svému synovi – to je ta důležitá hodnota, kterou by ztratil, kdyby oplatil ránu ranou. Jakkoli se jeho životní prostor povážlivě zužuje – je stále nositelem požehnání. Ustoupit znamenalo pokoj a požehnání nakonec i pro nepřátele.

4. ÚSKALÍ TEXTU A LINIE PŘÍBĚHU

- v dětech nesmí vzniknout dojem, že Izák je slaboch, který byl přinucen neustále ustupovat. Jeho trpělivost a taktika spočívá na důvěře v Boží zaslíbení. Má dost peněz i síly, aby spory vyřešil násilím, ale nechce.
- Izákovo putování bychom neměli líčit jen jako nepřetržitou ústupovou akci. Jeho trpělivé kopání nových studní patří k popisu jeho práce – putování a hledání příhodného místa pro stáda.
- nesmí zaniknout Izákova aktivita. Nesložil ruce v klín. Jeho tichost a mírnost spočívá v neúnavném budování studní, tzn. nových podmínek pro život i ve svízelných poměrech. Trpělivost není ústupnost, ale budování pokoje.
- smlouvě s bývalými nepřáteli předchází připomínka minulých problémů – smíření nelze stavět na zamlčení předchozích konfliktů.
- biblické svědectví nás učí vděčnosti za předchůdce ve víře – kvůli nim Hospodin trvá na svých zaslíbeních i dnes. Tento motiv vděčnosti by neměl ve vyprávění zaniknout.

5. OSNOVA VYPRÁVĚNÍ

a) Pro mladší školní věk:

Ve vyprávění se soustřeďte především na Izákův zápas s protivníky. K tomu můžete využít i nabídnutou motivaci 1.c. Vyprávět mladším můžete i podle Biblické dějepravy č. 8 Spory o studně (Gn 26,12– 33). Každopádně se při vyprávění držte toho, že v Izákově příběhu „pracuje požehnání“.

1. Motivační uvedení
2. Nepřátelé zasypávají studně – Izák jde jinam
3. Další spory o studně
4. Izákova vytrvalost přináší ovoce – vody je dost pro všechny
5. Bývalí protivníci žasnou a nabízejí Izákovi smlouvu

b) poznámky a osnova pro starší školní věk:

Starším dětem můžete Izáka představit jako Abrahamova dědice „v dobrém i ve zlém“. Prožívá podobné konflikty, zápasí s pokušením a strachem. Je vybaven odkazem abrahamovské důvěry, ale je na něm, jak s tím vším naloží. I v tomto případě vkomponujte do příběhu motiv požehnání.

1. Motivační uvedení
2. Nepřátelé zasypávají studně – Izák jde jinam
3. Spory o studny: Izák je neřeší násilím (jména studní – milníky Izákova zápasu)
4. Ovoce Izákovy vytrvalosti – vody je dost pro všechny
5. Hospodinovo požehnání trvá i pro Izáka
6. Bývalí protivníci nabízejí Izákovi smlouvu
7. Z Božího požehnání mají užitek všichni

6. A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Pracovní list lze použít kdykoliv; některé části však samy vybízejí k vypracování před, během či až po vyprávění.

Co už o Izákovi vím?

- lze využít v úvodu (viz bod **1 Motivační uvedení**); v motivační části mohou děti samy heslovitě vpisovat anebo v symbolech zobrazovat, na co si z Izákova příběhu vzpomenou. (viz Motivace 1a)

Co nám Izák zpívá na naši cestu víry?

- během vyprávění nebo po něm můžete s dětmi vymyslet do písně sloku o Izákovi: A zástup stále přichází a zas jde dál... a můžete ji napsat na pracovní list. (Nebo použít navrhovanou viz bod **7 Liturgický rámec**, Písně)

Kde se jeho písnička ozývá v bibli?

- lze využít během (nebo po) vyprávění zejména se staršími dětmi. Děti pracují samostatně. Při práci si dávají Izákův příběh do souvislosti s jiným biblickým příběhem, hledají podobnosti či odlišnosti a zamýšlí se nad tématem: ... přemýšlejte s dětmi o tom, v čem je Izákovo jednání podobné s Josefovým (odpuštění jeho bratrům – Gn 45), ...další místa: – Blahoslavení tiší, neboť oni obdrží zemi za dědictví (Ž 37, Mt 5), ...Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy (1 K 13,5)

Moje okénko

- prázdný rámeček slouží buďto k vymalovávání po vyprávění;
- nebo *se* pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu. Tento bod je vhodný nechat jako ‚domácí úkol` s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku věnovat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měly po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu. To vyžaduje určitou přípravu.

Co mě v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba) Společně si pak můžete náměty přečíst a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVIČKAMI

Předkreslené postavičky jsou prototypy postav: radující se, spící, kráčející, strnulá, vládnoucí, v modlitbách. Vyberte– nejlépe po vyprávění i práci s pracovním listem – s dětmi jednu, která podle nich nejlépe charakterizuje Izáka; čím Izák procházel, co prožíval. Obkreslete, vybarvěte

a dokreslete výraz ve tváři, či všelijak jinak ozdobte, vystřihněte a zavěste do řady svědků za poslední postavu, v tomto případě Abrahama.

6. C) TIP NA AKCI

Trpělivost – každý účastník dostane list papíru. Má z něj natrhat co nejdelší pruh. Děti takovou hru většinou znají. Obvyklým výsledkem je porovnání, kdo má nejdelší pruh.

Ve chvíli, kdy má dojít porovnání, však učitel pruhy vezme a roztrhá.

Smysl: odžít si emoci frustrace, kdy je zničeno dílo, se kterým si člověk dal práci – umožní vžít se do role stále začínajícího Izáka.

Je možné mluvit o tom, jaké má člověk pocity, když je zmařeno jeho úsilí.

(Poznámka: nevhodné pro menší a nervově labilní děti.)

6. D) PODNĚTY K ROZHOVORU

- Kterým slovním spojením byste na základě dnešního příběhu vyložili, co to znamená „požehnání“? – pojistka proti potížím – záruka vysoké životní úrovně – posila k jednání podle Božího záměru – jistota, že se člověku vyplatí být Bohu věrný – záruka nadpřirozené ochrany – ochota podělit se o Boží dary
- Když se dva kluci hádají a nakonec se poperou, vyřeší to jejich spor?
- Co to znamená, když se o nějakém problému řekne „to je běh na dlouhou trať“? Je i víra během na dlouhou trať?
- Je rozdíl mezi snášenlivostí a ušlápnutostí? Jak se chová ušlápnutý člověk? Dovedli byste označit onen okamžik, kdy se v příběhu projevilo, že Izák neustupuje jen proto, že by měl strach?
- Existuje pokušení nábožensky si omlouvat svou malověrnost a zbabělost a vydávat je za pokoru?
- Co znamená „moudřejší ustoupí“?
- Myslíte, že k nenásilnému prosazování dobré věci je potřeba víc vnitřní síly (víry) než k násilnostem?
- Zazpívejte si písničku Bojujte, bojujte dál. Myslíte, že ji může zpívat David – Samson – Jozue – Izák – Jeremiáš – Pavel? Proč?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: *Nauč mě okoušet a znát, co je dobré, já tvým přikázáním věřím. Amen. (Ž 119,66)*

Písně:

Průvodní (návrh): Izák kopal studny – zpívej…

čerpal z víry otce sílu svou,

požehnáním stal se – zpívej…

A zástup stále přichází a zas jde dál….

(nápěv Marie má dítě, S 181)

Mír na zemi daruj nám (S 184, D 702); Fíkový strom (S 160); Moc předivná, sl. 1-5 (S 186, D 697); Kdo na kolenou klečí (S 148); Mému Bohu patří zem (BTS 13); Má duše Boha velebí (BTS 29; S 176); Nás zavolal jsi Pane (BTS 47); Kdo mě z pout mých (S 147); Bojujte, bojujte dál (S 17)

Čtení: Gn 26,27-33

8. VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVAČNÍ OTÁZKA

Znáte přísloví moudřejší ustoupí? Dokázali byste ho vysvětlit? Byla situace, kdy jste takhle jednali?

II. IZÁKOVA MINULOST

Izák byl už velký. Staral se o rodinu, o svou ženu Rebeku a dva kluky – dvojčata Ezaua a Jákoba – a také o stáda ovcí. Měl hodně práce. Když se zrovna nestaral o dobytek, hrál si se svými kluky. Dokud byli malí, ptali se vždycky znovu: „A tatínku, proč se jmenuješ zrovna Smíšek.“ A Izák jim vždycky trpělivě vysvětloval: „To proto, že na mě musel dědeček Abraham a babička Sára dlouho čekat.“ „A jak dlouho?“ doráželi znovu kluci. „Tak dlouho, že když tehdy někdo babičce řekl, že se jí narodí miminko, musela se jen smutně smát. Ale pak se smála s opravdovou radostí, to když jsem přišel na svět.“

Ale někdy, když byl večer a Izák nemohl usnout, honila se mu hlavou ještě jedna vzpomínka na to, jak byl malý. Jak ho tatínek vzal s sebou na dlouhý výlet. Tehdy se jeho otec nesmál. Dodnes si vzpomíná na jeho vážné oči. Pamatoval si, že šli spolu obětovat a jak cestou mluvili o Hospodinu, který dává všemu a všem život a může ho také odejmout. A pak si ještě vzpomínal, jak sám ležel na oltáři a pak na berana, který uvízl rohy v houští. Ještě dnes měl při té vzpomínce husí kůži. Tehdy pochopil, že jeho život patří Hospodinu.

III. ŽIVOT S HOSPODINEM

Teď už byl Izák velký, ale na tohle nikdy nezapomněl. Náš život patří Hospodinu. A proto každé ráno prosil Boha, aby požehnal den jemu a celé jeho rodině, a večer děkoval Bohu za ochranu. Také vybíral nejlepší kusy ze svého stáda a obětoval je jako dar. Věděl, že bez Boha by neměl nic. Věděl, že i jemu platí požehnání, které Bůh dal Abrahamovi: „Dám tobě a tvým dětem tuto zemi. A jednou skrze tvé potomky přijde požehnání na všechny.“

IV. VELKÁ ZMĚNA

Jenže teď to s požehnáním vypadalo všelijak. Izák měl starosti. V celé zemi byl hlad. Zásoby se tenčily a s pastvinami to vypadalo všelijak. A tak se nakonec rozhodl – zasije obilí. To ovšem znamenalo, že už nebude putovat jako Abraham, který všechno opustil a vydal se za Hospodinem. Znamenalo to, že se bude muset usadit. Lidé žijící v té krajině obilí znali. Ale uctívali jiné bohy – bohy pole, úrody, plodnosti. Jak se zachovají k němu, k cizinci? Nebudou ho nutit, aby také opustil Hospodina a začal uctívat jejich bohy.

Izák se nakonec usadil ve městě Gerar. I tehdy však Izák hledal radu a pomoc v modlitbě. A Bůh odpověděl. Požehnal mu. Izák zasil a bohatě sklidil. Hlad pominul a Izákovo bohatství vzrostlo.

V. SPOR

Jenže bohatství plodí závist. A tak Pelištejci škodili Izákovi, kde mohli. I jejich velitel – abímelek – dostal strach. „Odejdi," vzkázal Izákovi, „jste příliš silní a nebezpeční." Vrcholem bylo, když Pelištejci zasypali nádrže na vodu, které vykopal ještě Abraham. Do těchto „studní" totiž stékala voda v době dešťů, aby z nich pak po celý rok mohla být napájena stáda.

Izák byl zase v úzkých. Bez vody být nemohou. Co teď? Mohl by zaútočit na Gerar a vynutit si přístup k vodě silou. Ale Izák viděl v duchu krveprolití. Viděl zabité lidi a děti bez rodičů. – Anebo jinak – co kdyby začal uctívat pelištejské bohy. Pak by ho jistě přijali za svého. Jeho synové by si mohli vzít některou z pelištejských dívek. Možná dceru samotného abímeleka, aby stvrdili spojenectví.

Ale vtom se Izák zachvěl. Co ho to vůbec napadlo. To přece nejde. Vždyť jeho celý život patří Hospodinu. Je v Božích rukou. Věřit tomu bylo snadné, dokud se mu dařilo. Ale copak se jeho víra položí s první překážkou? Copak by mohl vyměnit svého Boha za hrst jistoty? Copak není jeho jistota právě u Boha?

VI. IZÁK KOPE

A tak Izák odešel z Gerar. A modlil se, aby ho Bůh neopustil. Ale také hledal. Kopal a hloubil studně. Věřil Hospodinu, a proto kopal. Až našel pramen. Ne jen nádrž na vodu, ale opravdový pramen. Taková vzácnost. Byli zachráněni.

Jenže netrvalo dlouho a Pelištejci se to dozvěděli. Říkali si: „Ten Izák je asi pěkný slaboch, když bez boje ustoupí. Ale teď našel dokonce pramen. To by se nám hodilo." A znovu vyrazili za Izákem a znovu na něj dotírali a hádali se. „To je naše studna. Táhni, odkud jsi přišel. My jsme tady doma."

Ale ani tehdy se Izák nenechal vyprovokovat ke krveprolití. Sebral všechnu svou sílu a všechnu svou víru a vydal se znovu na cestu. Ale na památku pojmenoval tu studnu Esek (to je Hádka). Ale Pelištejcům ani tohle nestačilo. Hádali se s Izákem i o jeho další studnu. Proto ji pojmenovali Sitná (to je Nepřátelství).

VII. ODPOČINEK

Izák věřil. Věděl, že Hospodin ho neopustí. Ale síly už mu pomalu ubývaly. A s nimi přišly pochybnosti. Neměl přece jen raději bojovat a ty Gerarské lháře vyhladit? Neměl radši přece

jen přijmout cizí bohy a život v klidu? Má to cenu brát ohled i na své nepřátele? Má cenu věřit Hospodinu, když to znamená neustále se někam harcovat?

Jeho služebníci vykopali další studnu. Všichni s napětím čekali, kdy se zase na obzoru objeví Pelištejci. Ale nikdo nepřicházel. A ani druhý ani třetí den. Konečně mír. Izák se dojetím rozplakal. Pojmenoval svou novou studnu Rechobót (to je Prostorná) a řekl: „Teď už nám Hospodin poskytl prostor k životu.“

VIII. SETKÁNÍ S PELIŠTEJCI

Po nějaké době našli Izákovi pastýři dobré pastviny v Beer-šebě. Přestěhovali se a vykopali tam další studnu. A tehdy promluvil Hospodin k Izákovi znovu: „Neboj se, jsem s tebou. Všechny mé sliby dané Abrahamovi i tobě platí. V tvém potomstvu dojdou požehnání všechny národy země.“ Izák tam postavil Hospodinu oltář a při ranní modlitbě přemýšlel, co to znamená, že skrze něj přijde požehnání i jiným. Když zdvihl hlavu, uviděl poselstvo. To sám abímelek – ten který Izáka vyhnal, přišel s prosbou o mír. Izákova trpělivost a mírnost zvítězila.

9. MODLITBA

Bože náš, ty jsi nás pozval na velikou cestu. A tak jdeme, občas klopýtáme, ale snažíme se udržet ten správný směr. Občas nás bolí, že jsme jen hosté na této zemi, přepadají nás chvíle, kdy se chceme zabydlet a zapomenout na to, proč jsme tady. Buď s námi v těžkých chvílích, kdy to vypadá, že nic nemá cenu a všechno se hroutí, ve chvílích, když chceme ten velký vandr vzdát a žít lehký, ale prázdný život. Amen

Přiložený soubor
praclist-2.pdf (170.65 KB)
Cílová skupina
Univerzální
Katechetické cykly
Zástup stále přichází...
Biblický odkaz (kat)
Genesis 26,15–31